

Kunstroute

3

De Dorpsstraat door

Zoetermeer is een jonge stad met een oude dorpskern. In 1962 werd het oude 'boterdorp' in snel tempo uitgebreid met nieuwe wijken. Vanaf het begin van deze groei was er aandacht voor beeldende kunst in de stad. De gemeente Zoetermeer geeft al heel lang opdrachten aan professionele kunstenaars om bij bouwprojecten een kunstwerk te maken. Veel kunstwerken zijn dus speciaal ontworpen voor een plek én speciaal voor de mensen die de plek gebruiken.

Op dit moment staan er meer dan 180 unieke kunstwerken in de stad. Je kunt ze ontdekken met de verschillende kunstroutes. Elke route loopt door een ander stukje Zoetermeer. Voor wie met kinderen op pad gaat, staat er per kunstwerk een vraag die helpt om een gesprek over kunst op gang te brengen.

Meer informatie over kunstwerken in de stad vind je op www.zoetermeer.nl/kunst.

Wandelroute ■ Toegankelijk voor
rolstoel/scootmobiel

1,9 km

Deze kunstroute gaat langs 11 kunstwerken in het oude Dorp. Deze route sluit aan op Kunstroute 2, Rond de Dobbe (wandelroute) en wordt vervolgd door kunstroute 4, Richting Lansing (fietsroute).

Start:

Op de brug tussen de Vlamingstraat en de Dorpsstraat

Einde:

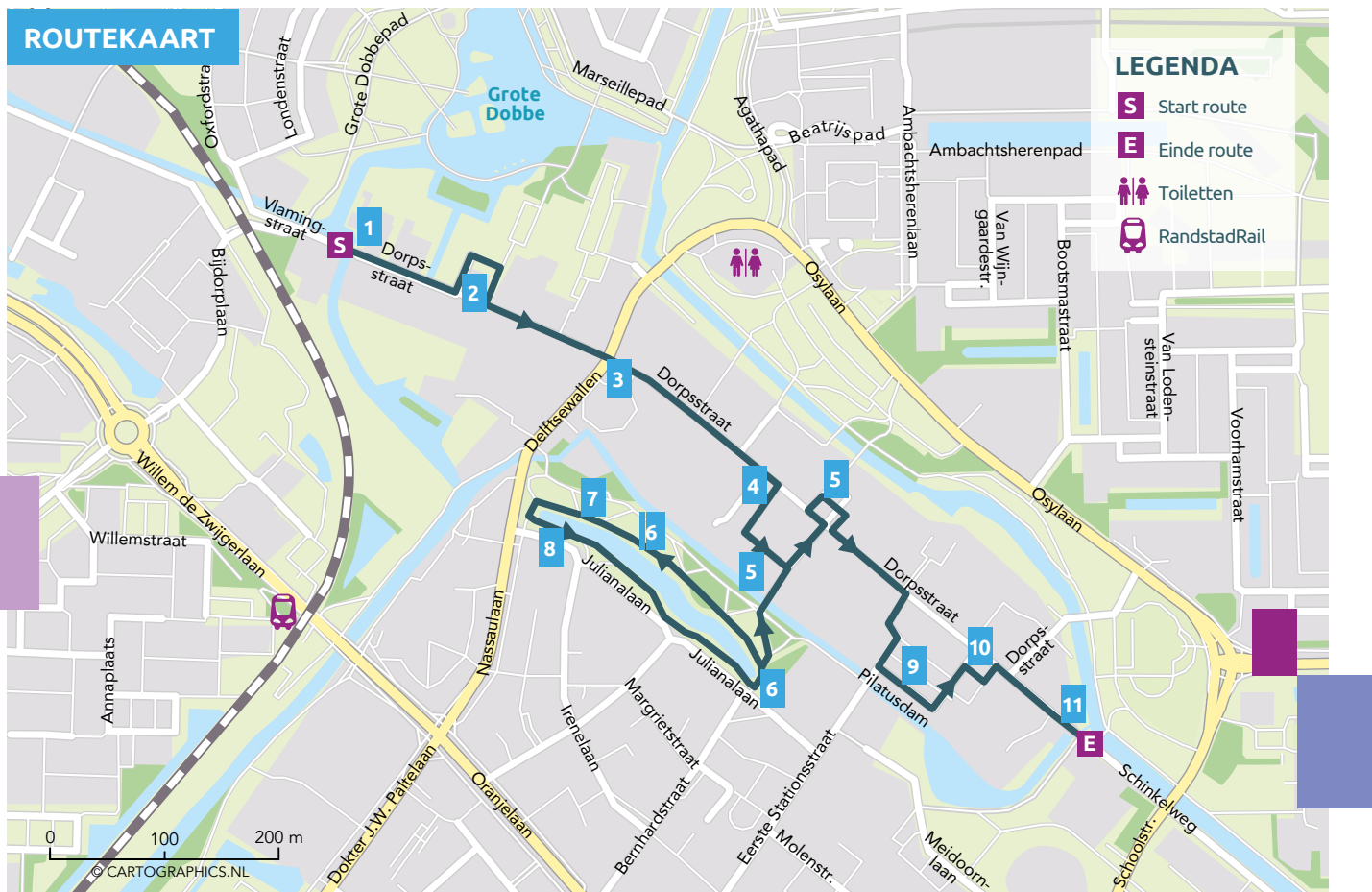
Overgang Dorpsstraat naar de Schinkelweg

Let wel op: in het Wilhelminapark lopen sommige paden schuin.

gemeente
Zoetermeer

ZOETERMEER
IS DE PLEK.

➤ Kijk op de stenen brug aan het begin van de **Vlamingsstraat** richting de kerktorens in de **Dorpsstraat**. Links in het voetpad ligt een gekleurde tegel met een teken. Een eind verderop zie je er rechts weer een.

1 Trudy Bersma / Marijke Wijgerinck ■ SpeelSpoorStenen (2009)

Rond de Dorpsstraat vind je een aantal plekken waar kinderen met en zonder beperking samen kunnen

spelen: Het SpeelSpoor. De kunstenaars onderzochten samen met scholieren de omgeving. Ze vonden tien beeld-elementen en ontwierpen daarmee tien basisvormen. Die gebruiken zij voor het SpeelSpoor. Als je goed kijkt, vind je die vormen dus terug in gevels, ramen, bruggen

en gebouwen. De kleuren die de kunstenaars voor het SpeelSpoor kozen, hebben veel contrast met elkaar. Zo kunnen ook slechtzienden de vormen goed onderscheiden. Er liggen 20 SpeelSpoorStenen van granito (materiaal van marmerkorrels in cement) door de hele Dorpsstraat. Als je ze volgt, ga je vanzelf het SpeelSpoor langs en kom je ook de andere kunstwerken tegen.

? Kan je ontdekken waar het motief van de eerste tegel van de SpeelSpoorStenen vandaan komt? En de volgende? En die daarna?

➤ Loop de **Dorpsstraat** in naar nummer 7, een rijksmonument uit 1872 met de passende naam **'t Oude Huys**. In de bestrating voor dit huis is met gekleurde stenen het **gemeentewapen** van Zoetermeer aangebracht.

Loop verder en sla net voor nummer 12 linksaf naar het **Nicolaasplein**. Je ziet daar een **paviljoen** opgebouwd met drie spanten (dakbalken) van het vroegere station Zegwaard. Loop naar rechts, voor de Kapelaan langs, weer richting Dorpsstraat. Vlak voor de Dorpsstraat liggen rechts tegen de gevel van het woonhuis (tussen de begroeiing) drie kleurige putdeksels.

2 Trudy Bersma / Marijke Wijgerinck ■ LuisterPutten (2010)

Ook deze LuisterPutten horen bij het SpeelSpoor. Net als veel andere onderdelen van het SpeelSpoor prikkelt dit kunstwerk een of meer van je zintuigen. Je kunt de deksels met je voeten in beweging zetten, waardoor er geluiden uit de putten komen. Je herkent in de ronde vorm één van de basisvormen die voor het SpeelSpoor zijn ontworpen. De drie deksels hebben ook de drie kleuren van het SpeelSpoor.

? Kun jij nog andere geluiden bedenken die leuk zijn om in zo'n LuisterPut te horen? Bedenk ook wat je daarvoor moet doen.

➤ Sla linksaf de **Dorpsstraat** in. Links passeer je de **Nicolaaskerk** uit 1915. Steek over bij de verkeerslichten en loop naar de **Oude Kerk** rechts. Op het voorterrein zie je links van de ingang het **eregraf van verzetsstrijders** uit de Tweede Wereldoorlog. Voor het stenen muurtje staat een wonderlijke boom.

3 William Speakman ■ De Turfkachel (2007)

De boom groeit uit een bijzondere kachel. Het is een ouderwetse plattebuiskachel, die gestookt werd met turf. Er werd op gekookt, maar het was in huis vaak de ontmoetingsplek voor familie en vrienden. Dit kunstwerk staat bij het muurtje rond de

Oude Kerk, omdat deze plek ook een ontmoetingsplek is. Hier vertellen mensen elkaar al eeuwenlang de laatste nieuwtjes en verhalen. Op het beeld zie je afbeeldingen van planten en drie meerbloemen die uit het water komen. De bloemen verwijzen naar de naam en het

gemeentewapen van Zoetermeer. Het water verwijst naar het veengebied en het meer dat hier vroeger lag. De tekst 'Zoetermeer warm van aarde' verwijst naar het stoken van turf: aarde die warmte geeft.

? Waar in de Dorpsstraat heb je het motief van de drie bloemen eerder gezien?

➤ Vervolg je weg door de **Dorpsstraat** tot aan nummer 99. Voor het lunchcafé staan zes kleurrijke vormen.

4 Hans van Bentem ■ De Speelvis (2008)
Dit kunstwerk op het SpeelSpoor is gemaakt door Hans van Bentem, een kunstenaar die opgroeide in Zoetermeer. Hij bedacht voor

dit plein een fantasievis uit zes losse delen. Vier zijn er gemaakt van keramiek en twee van granito. Vooraan staat de witte kop, die als de schedel van een geraamte naar je grijnst. Achteraan steekt de staart omhoog, kleurrijk en vrolijk wapperend. De vormen ertussen lijken vinnen en kieuwen. Je kunt op de elementen zitten, ze aanraken en ertussen lopen of met een rolstoel rijden. Kinderen kunnen al spelend hun eigen wereld creëren.

? Kijk eens naar of voel eens aan het smalle, hoge beeld met bobbels dichtbij de staart. Wat denk je dat dit voorstelt?

➤ Loop rechts het straatje langs het lunchcafé in. Dit heet ook **Dorpsstraat**. Ga links het winkelstraatje in. Je ziet aan het begin en het einde van de bomenrij een groepje kleurrijke tegels.

5 Trudy Bersma / Marijke Wijgerinck ■ HinkelBanen (2007)

De HinkelBanen uit het SpeelSpoor zijn gemaakt van dezelfde granito tegels als de SpeelSpoorStenen. De bijzondere tekens van het SpeelSpoor komen hier dus weer terug. In de HinkelBanen liggen steeds tien tegels bij elkaar, in hetzelfde

patroon als in een gewone hinkelbaan. Verderop in de route kom je er trouwens nog één tegen. Doordat ze vlak zijn, zitten ze verkeer, terrassen en andere activiteiten niet in de weg. Je kan en mag er dus gewoon overheen lopen, fietsen of hinkelen.

? Wat valt je op aan de volgorde van de tien basismotieven in de verschillende HinkelBanen?

➤ Ga nu rechts de steeg in. Steek het bruggetje over en je bent in het **Wilhelminapark** (van de ontwerpers Bijhouwer en Van Koolwijk). Ga linksaf. Bij de splitsing van het pad ga je rechts en loop je naar beneden, richting een vlakke brug. Boven het water, op de rechterkant van de brug, hangt een bronzen reliëf.

'gedachtenwolkjes', die met het reliëf op de brug en de veer verderop het Gedachtenpad vormen. Grevers heeft met oude en jonge inwoners van Zoetermeer nagedacht over herdenken en wat het voor iemand betekent. Zij hebben daarna hun eigen gedachten in een wolkvormige plak klei gekerfd. Die gedachtenwolken zijn in brons afgegoten. Ze liggen – niet toevallig – in het pad dat naar het herdenkingsmonument voert.

? Lees de teksten op de wolkjes. Heb je zelf over het thema 'herdenken' een mooie gedachte die goed op zo'n gedachtenwolkje zou passen?

➤ Het asfalt gaat even verderop over in een ovaal vlak van klinkers. Je komt vlak langs het **oorlogsmonument** uit 1951. Loop verder en ga vanaf de klinkers weer door het pad op. Rechts wat verder van het pad, zie je in het gras de bronzen veer van het Gedachtenpad liggen. Een stuk verder staat rechts van het pad een sokkel met een figuur erop.

7 Eddy Roos ■ Danseres (1983)

Als je weet dat beeldhouwer Eddy Roos ook choreograaf is, dan is het niet verwonderlijk dat hij dit beeld heeft gemaakt. Danseres Lennie was het model. Hij vangt haar midden in een beweging en bevriest zo een moment. Toch zie je haar zo verder dansen tussen het groen. Roos heeft goed gekeken naar meester-beeldhouwers als de Franse Auguste Rodin. Tegelijkertijd besteedt hij ook veel aandacht aan de plaatsing van zijn beelden. Behalve beeldhouwer en choreograaf is hij ook tuinontwerper. Zijn borgtuin Verhildersum in Groningen is daar een voorbeeld van.

? Is de houding van de danseres een houding die je gemakkelijk aanneemt? Probeer maar eens.

➤ Ga verder op het pad, met de bocht mee links om het water heen. Rechts in het gras staan twee metalen objecten.

8 Laurens van Herpt ■ zonder titel (1998)

Dit kunstwerk is gemaakt voor de manifestatie 'Bomen over leven'. Zoetermeerder Laurens van Herpt ontwierp dit gedenkteken voor verhalen die overleven. Mensen komen graag samen om elkaar verhalen te vertellen en bomen zijn daarvoor vaak verzamelplaatsen. De betonnen voet van het beeld lijkt op een omgezaagde boom: verhalen die niet meer verteld kunnen worden. De bijna vergane en verkoolde houtblokken staan voor verhalen die bijna vergeten zijn. De rode kleur in het beeld verwijst naar de torenspits van de Oude Kerk in de verte: ook zo'n plek waar mensen samenkomen en verhalen vertellen.

? De titel van de manifestatie, Bomen over leven, heeft een dubbele betekenis. Het kunstwerk gaat over allebei. Weet jij welke?

➤ Loop verder langs het water, aan de overkant links zie je weer het oorlogsmonument. Steek aan het einde links de stenen brug over en neem het pad weer omhoog. Ga terug over de houten brug via de steeg naar de **Dorpsstraat**. Je komt uit op een groot plein, waar links in de gevel een 18de-eeuwse **gevelsteen van kasteel 't Huis te Palensteyn** is ingemetseld. Dit plein was vroeger een schoolplein. Je ziet hier ook weer een HinkelBaan liggen. Loop de Dorpsstraat verder in tot je rechts de Eerste Stationsstraat in kan. Na 40 meter sta je voor de Pilatusdam. Voor de middelste rij parkeerplaatsen staat een hoge mast met daaraan kleurrijke vormen.

9 Trudy Bersma / Marijke Wijgerinck ■ Waaier (2010)

Het object dat hier staat is een 'stabile': een staande variant op de 'mobile'. Aan zo'n mobile hangen vaak verschillende figuren, die precies met elkaar in evenwicht zijn. Aan deze mast zijn verticale staven gehangen, waaraan je opnieuw de tien basisvormen van het SpeelSpoor kan herkennen. Als het waait, vangen de tien vormen wind en zo wordt de Waaier in beweging gezet. Soms bewegen ze snel, soms langzaam en zonder wind staan ze stil.

? Waarom hebben de kunstenaars dit beeld zo hoog gemaakt?

➤ Loop rechts (via het voetpad achter de auto's) naar de rechterhoek achterin de **Pilatusdam**. Daar kijk je uit op de **Kleine Dobbe**. Ga aan het einde links over de stoep richting **Dorpsstraat**, maar sla af bij de steeg rechts (nog steeds Pilatusdam). Op een klein pleintje staan twee vrolijke raamwerken.

10 Trudy Bersma / Marijke Wijgerinck ■ WentelVensters (2010)

De twee kleurrijke vensters op dit plein lijken op elkaar, maar zijn toch een beetje verschillend. De tien motieven van het SpeelSpoor,

die in de andere kunstwerken ook voorkomen, zijn hier als kralen aan metalen staven geregen. Die staven kun je apart van elkaar ronddraaien. Daardoor verandert het aanzicht van de ramen. Daardoor is niet alleen de vorm belangrijk, maar ook wat je de 'restvorm' noemt. Daarmee wordt de ruimte tussen de vormen bedoeld. Door aan de vormen te draaien kan iedereen zijn eigen variant van het kunstwerk maken.

? Als je van een afstand naar de WentelVensters kijkt, zie je dan meer vorm of meer restvorm? Tip: Het helpt als je door je oogharen kijkt.

➤ Ga de Dorpsstraat in naar rechts. Na tien meter is aan de linkerkant de entree van het pleintje Hovestein. Aan beide kanten van de doorgang staan palen, waaraan een enorme ketting is opgehangen.

11 Maria Roosen ■ Home Is Where The Heart Is (2012)

Aan deze reusachtige bedelketting hangen voorwerpen die symbool staan voor het leven, net als bij een echte bedelketting. Bekende bedels zijn een hart als symbool voor liefde, een dobbelsteen voor geluk of pech en een anker voor hoop. Het leuke aan deze ketting is dat Maria Roosen een aantal bedels speciaal voor Zoetermeer heeft bedacht. Het zijn voorwerpen die iets met de geschiedenis van Zoetermeer en de winkels in de Dorpsstraat te maken hebben. Zo zie je een chocomelfles, een boterton en een geldbuidel. De ketting zelf symboliseert de verbinding tussen het oude en het nieuwe Zoetermeer.

? Welke voorwerpen zie je als bedel aan de ketting hangen en hoe hebben deze met de geschiedenis van de stad te maken?

➤ Loop naar het einde van de Dorpsstraat, waar deze overgaat in de Schinkelweg. Hier eindigt de route.

En... heb je alle 20 SpeelSpoorStenen kunnen ontdekken?

- antwoorden
- Op de brugluning naast de tegel zie je eenzelfde soort krul. Die is gebruikt voor het basisontwerp van deze tegel. En ook de lantarenpalen hebben krullen.
 - Je mag van alles bedenken: een trommel, stenen op elkaar. Als het geluid maar te herhalen is. Een blanke plattapen werkt niet, dat kan maar 1 keer.
 - In het gemeentewapen dat in de bestrating ligt tegenover de villa bij Dorpsstraat 7. Dat is een moderne versie, daar lopen de stelen van de meerbloemen recht.
 - Je zou kunnen denken aan anemonen in de zee, of misschien denk je wel aan vuur. De kunstenaar laat het aan jouw fantasie over. Vraag ook eens aan een ander wat hij of zij erin ziet.
 - De volgorde van de motieven is in elke HinkelBaan anders.
 - Het hoeft niet een directe verwijzing naar oorlog of vrede te zijn, een symbolische zin kan ook.
 - Nee, de kunstenaar heeft de houding van het model expres overdreven, omdat het beeld dan meer dynamiek (het gevoel van beweging) krijgt.
 - De meest bekende betekenis van het woord 'bomen' is natuurlijk de boom als plant, die belangrijk voor de mensen is om te kunnen (over)leven. Maar 'bomen' betekent ook 'praten' of 'kleisen'.
 - Dit is een beeld dat moet bewegen door de wind. Om wind te kunnen vangen, moet het minstens even hoog of hoger zijn dan alle dingen er omheen.
 - Hoe je de staven ook draait, er is altijd meer restvorm dan vorm.
 - De worst komt van de slagwinkels die hier was, de geldbuidel verwijst naar het verdienen van geld, de meerbloem is uit het gemeentewapen van Zoetermeer, de boterton verwijst naar de productie van boter waar Zoetermeer bekend om is, de chocomelfles naar het bedrijf Nutricia dat hier al heel lang gevestigd is. Niet alles heeft een betekenis die bij de plek past. Bijvoorbeeld de pingvin vond de kunstenaar er gewoon mooi tussen passen.